

NOSTALGIA — MILLE JÄRELE?

Pealkirja «Nostalgia» kannab Eduard Tubina VI sümfoonia muusikale loodud Mai Murdmaa lühiballett, mis annab ühtlasi nime tervele 1. mail esietenduvale kolmeosalisele balletiõhtule (Tubin «Nostalgia», Bartók «Völumandariin», Pärt «Kirgastumine»). Selle sündmuse puhul mõned mõtted uuslavastuse koreograafilt, lavastajalt ja libretistilt Eesti ENSV rahvakunstnikult MAI MURDMAALT.

Mis pani teid kõnelema nostalgias balletikeeles?

«Idee luua ballett «Nostalgia» andis mulle eelkõige Eduard Tubina VI sümfoonia, aga samuti minu külaskäik Rootsi ning sealsed kohtumised väliseestlastega. Selle balleti tegemisele ajendasid mind ka teatavad sisemised tunnetuslikud põhjused. Meie uus rahvusliku ärkamise aeg on praegu tulipunktis, kuid minu silmis pole ta nii optimistlikes värvides kui paljudel teistel — selliste mõtetega kõlab minu jaoks Tubina sümfoonia. Mulle on oluline selle teose traagika. Nostalgia — siin on see väikese rahva lootusetu üksiolek. Loodame küll, et lootusega üksiolek, kuid selles sümfoonias siiski võõrsil elava inimese lootusetu üksindus nii oma kodumaa kui uue elupaiga suhtes, selle olukorra väljapääsmatus.»

Pealkiri «Nostalgia» suunab mõtte Tarkovski filmile.

«Arvan, et Tarkovski «Nostalgia» seob balleti mingisugune tunnetusühendus.»

«Nostalgia» pole ainus ballett teie loomingus, mille koreograafia on loodud sümfooniaks kirjutatud muusikale. Milline tähtsus on teile sellel, kas kasutate balletimuusikat või mõnes muus žanris kirjutatud teost?

«Balletimuusika on kirjutatud konkreetsele libretole, sõltuvus libretistist on suur. Sellepärast tundubki sümfooniline muusika mulle praegu huvitavam: tunnen end oma ideedes vabamalt. Teiselt poolt on alati olemas oht vulgariseerida väga head sümfoonilist muusikat. Töö koreograafia loomisega sümfooniale on palju nõudlikum kui konkreetse süžeega balletile, kus tegevus on juba määratletud. Pean ise välja mõtlema kujundite süsteemi, kusjuures tuleb leida sellised kujundid, mis oleksid heliloojale omased, et tekiks õiged kokkupuuted muusika ja koreograafia vahel. See on keeruline protsess.»

Bela Bartóki «Völumandariin» ja Arvo Pärdi «Moduse» muusikale loodud «Kirgastumine» on esindanud teie loomingut «Estonia» teatris ka varasematel hooaegadel. Kuidas resoneeruvad nad uue lavastuse nostalgiaideega?

«Mõlema balleti poole pöördusin uuesti puht praktilistel kaalutlustel: kevadel-suvel seisavad meil ees külalisesinemised Soomes ja Itaalias ning meie küllakutsujad tunnevad nende tükide vastu huvi. Töö käigus olen neid ballette, eriti «Kirgastumist» üsna tugevasti täiendanud ja muutnud. Ka uued osatäitjad toovad oma hinguse. Ent ballettide ideed on jäänud samaks.»

Õhtu on oma pealkirja saanud ühelt teoselt. Tegelikult on ka teistes nostalgiat — «Kirgastumises» väljendub see igatsuses sisemise puhtuse järele, «Völumandariinis» jälle vaevas inimtunnete müüdivuse pärast, igatsuses tunde puhtuse järele.»

Oma senises loomingus olete vist rohkem eelistanud lühiballetti mitmevaatuselisele, kuigi...

«...«Surma ja sünni laulude» puhul näiteks eelistasin suurt varianti. Pika balleti jaoks peab olema teatav idee-de ring, sinna peab kätkema eri meeleolusid, mitmekesisust, õhtut täitvana on kavandatud ka järke ootav ballett Kuldar Singi muusikale.»

Et oli juba juttu gastrollidest, siis lisan, et ka välisimprensaariod eelistavad lühiballette: üks teema ei tohi olla liiga pikaks venitatud.»

Jääb veel märkida, et balletiõhtu dirigent on Arvo Volmer, kunstnik Kustav-Agu Püümann, repetiitofid NSV Liidu rahvakunstnik Tiiu Randviir, Eesti NSV rahvakunstnik Helmi Puur, Eesti NSV teenelised kunstnikud Aime Leis ja Elita Erkina ning Aleksandr Basihhin. Kaastegev on suur osa «Estonia» balletitrupist.